

Закон за българските общности и българите, живеещи извън Република България

Глава първа ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. Този закон урежда отношенията на българската държава с българите и българските общности извън Република България, както и правомощията и взаимодействието между компетентните български институции.

Чл. 2. Българските общности извън Република България обединяват българските граждани и лицата от българска народност с чуждо гражданство, живеещи на територията на държавата по пребиваване.

Чл. 3. (1) Българин, живеещ извън Република България, съгласно този закон е лице, което:
– има поне един възходящ от българска народност,
– носи българско самосъзнание и – пребивава постоянно извън територията на Република България.

(2) Българска народност се доказва с документ, издаден от: 1. компетентен български държавен или чужд държавен орган; 2. организация на българи, живеещи извън Република България, призната от компетентния български държавен орган за поддържане на връзки с тях; 3. българската православна църква.

(3) Българска народност може да се доказва и по съдебен ред пред български съд.

Чл. 4. (1) Българската държава съдейства за създаването на благоприятни условия за развитие на лицата от българските общности извън Република България чрез защита на техните права и законни интереси, съобразно принципите на международното право.

(2) Българската държава подкрепя организации на българските общности извън Република България, чиято дейност е насочена към съхраняване и развитие на българската езикова, културна и духовна традиция.

Чл. 5. (1) Министерският съвет възлага на съответните министри и ръководители на други ведомства провеждането на държавната политика към българите и българските общности

извън Република България, изгражда структури, отговорни за това, и определя механизмите за координиране на техните действия.

(2) Към дипломатическите и консулските представителства на Република България в държавите, в които има български общности, могат да се създават консултативни органи на българите в държавата по пребиваване.

Чл. 6. На българските физически и юридически лица и на чуждестранните лица и организации се предоставят, съобразно правомощията на съответните държавни органи, данъчни, митнически и други облекчения при оказване на материална и финансова помощ на българските общности извън Република България.

Чл. 7. Българските дипломатически или консулски представителства оказват помощ, консултации и съдействие на лицата от българските общности извън Република България.

Чл. 8. (1) В българските дипломатически или консулски представителства се създават регистри на българските граждани, лицата от българска народност с чуждо гражданство, както и техните низходящи, пребиваващи на територията на държавата по пребиваване.

(2) Регистрацията на българските граждани, живеещи извън Република България, в българските дипломатически или консулски представителства в държавите по пребиваване се извършва при спазване на изискванията на Закона за защита на личните данни.

Чл. 9. Българската държава подпомага българите и българските общности, живеещи извън Република България, в осъществяването на техните индивидуални и колективни религиозни права, когато те са свързани със съхраняването и развитието на българската идентичност, език и култура.

Глава втора ПРАВА И ЗАДЪЛЖЕНИЯ НА БЪЛГАРИТЕ, ЖИВЕЕЩИ ИЗВЪН ИЗВЪН РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Раздел I Общи положения

Чл. 10. Българската държава осигурява закрила на българите, живеещи извън Република България, в съответствие с принципите на международното право и международните актове, като защитава техните права и законни интереси.

Чл. 11. На лицата от българските общности извън Република България се осигуряват възможности за запознаване с българска култура и наука и за участие в нейното развитие според желанието и интересите им, като за целта Република България чрез съответните институции:

1. изпраща печатни издания, технически носители на информация и други материали за запознаване с живота, културата и други сфери от развитието на България;
2. организира срещи със специалисти и дейци в съответните области;
3. насърчава и подпомага създаването и дейността на центрове за популяризиране и развитие на българската култура и наука на територията на съответните държави;
4. организира културни, научни и други прояви на територията на съответните държави или в Република България, включително с участието на международни организации и представители на науката, изкуството, културата и спорта;
5. предоставя при възможност помещения и обзавеждане на организации на български общности зад граница за осъществяване на културно-просветни, научни и други дейности.

Чл. 12. (1) Българско национално радио и Българска национална телевизия създават и разпространяват програми, предназначени основно за българите, живеещи извън Република България, с цел информационното им осигуряване.

(2) Българска държава създава условия за излъчването на програмите на Българско национално радио и Българска национална телевизия посредством спътници върху покритието на териториите, на които има български общности.

Раздел II Трайно установяване

Чл. 13. (1) Българите, живеещи извън Република България, които не са български граждани, получават безплатно по облекчен ред визи за многократно влизане и пребиваване на територията на Република България, като се освобождават от такси за обработка на документите, когато престоят им е с образователни или научни цели или по покана на специализираните органи по глава Трета.

(2) При пребиваване на територията на страната българите, живеещи извън Република България, които не са български граждани, ползват облекчения при заплащане на държавни такси, свързани с уреждане на тяхното пребиваване или установяване в Република България, по ред и при условия, определени от Министерския съвет.

Чл. 14. На българите, живеещи извън Република България, се предоставят митнически облекчения при трайно завръщане или заселване в Република България.

Чл. 15. При издаване на документи, свързани с гражданската им регистрация, българи, живеещи извън Република България, които са чуждестранни граждани или лица без гражданство, заплащат такси в размер, определен за българските граждани.

Чл. 16. (1) Българи, живеещи извън Република България, които не са български граждани могат да упражняват право на труд при пребиваване в страната след получаване на разрешение за работа по облекчен ред.

(2) Българите, живеещи извън Република България, които не са български граждани, могат да извършват стопанска дейност в Република България, да инвестират, да възстановяват правото си на собственост и да придобиват наследство, съгласно действащото законодателство, по реда и при условията, предвидени за български граждани, освен по отношение на земята.

Чл. 17. При установяване на открити наследства в Република България, наследници по които са българи, живеещи извън Република България, държавните органи и органите на местното самоуправление и местната администрация им предоставят информацията за това.

Чл. 18. (1) Българи, живеещи извън Република България, които са чуждестранни граждани или лица без гражданство, желаещи да се установят в Република България, получават разрешение за постоянно пребиваване при облекчени условия и ред.

(2) На лицата по ал. 1 държавните органи и органите на местното самоуправление и местната администрация оказват съдействие, предоставят материални и други помощи за тяхното устройство по ред и при условия, определени от Министерския съвет.

Чл. 19. (1) Българската държава създава условия на българи, живеещи извън Република България, които са чуждестранни граждани или лица без гражданство, установяващи се на нейна територия, за предоставяне на безвъзмездно право на ползване на земеделски земи от държавния или от общинския поземлен фонд за първите три години от датата на установяването им.

(2) Министерският съвет определя реда и условията, при които лицата по ал. 1 могат да ползват кредит за закупуване на недвижими имоти, жилища и инвентар при облекчени условия.

Раздел III Образование и култура

Чл. 20. (1) Българската държава подкрепя българските общности в чужбина в организирането и провеждането на различни форми на обучение по български език, история и география на Република България с цел запазване на българския език, култура, традиции и самосъзнание.

(2) Българската държава създава условия за откриването на училища към български дипломатически или консулски представителства в чужбина.

(3) Българските дипломатически или консулски представителства, съвместно с културните институти в чужбина, подпомагат дейностите по ал. 1 чрез предоставяне на българска литература и други информационни материали, организиране на чествания на национални празници и на културни инициативи.

Чл. 21. При сключването на международни договори, българската държава се ръководи от интересите на българските общности в чужбина във връзка със запазването на културната им идентичност, включително и осигуряването на възможности за обучение на български език и изучаване на българска история и култура.

Чл. 22. Министърът на образованието, младежта и науката, в съответствие с международните договорености и българското законодателство, определя условията и реда за откриване на български държавни училища и училища към дипломатически или консулски представителства на Република България в чужбина и организира и контролира дейността и финансирането им.

Чл. 23. (1) Лицата от българските общности извън Република България получават помощ от Министерството на образованието младежта и науката и от други български институции и организации чрез преподаватели, учебни пособия, материални средства или по друг подходящ начин за обучение на български език, за изучаване на българска литература, история, география и други дисциплини съгласно нормите на международното право, местното законодателство и двустранни спогодби и договорености.

(2) Българската държава при необходимост командирова български преподаватели в училища, в които се обучават българи, живеещи извън Република България.

(3) Износът на учебници и учебни помагала за посочените в ал. 1 цели се освобождава от мита, митни сборове и такси и се осъществява чрез съответните държавни институции.

Чл. 24. (1) Българи, живеещи извън Република България, които са чуждестранни граждани или лица без гражданство имат право да придобиват висше образование в държавните висши училища на Република България, както и безплатно основно и средно образование в държавните и общинските общообразователни и професионални училища на Република България при условията и по реда за българските граждани.

(2) Българи, живеещи извън Република България, които са чуждестранни граждани или лица без гражданство имат право да придобиват висше образование в държавните висши училища на Република България, както и безплатно основно и средно образование в държавните и общинските общообразователни и професионални училища на Република България при условията и по реда за българските граждани при облекчени условия и по облекчен ред.

(3) Броят на местата по ал. 2 се определят от Министерския съвет, а министърът на образованието, младежта и науката, съгласувано с Министъра без портфейл, отговарящ за политиките към българските общности в чужбина, утвърждава ежегодно разпределението им по висши училища и специалности, както и определя облекчения ред за тяхното приемане.

Чл. 25. (1) Българи, живеещи извън Република България, могат да се обучават в образователната и научна степен „доктор“ в български държавни висши училища и научни организации по облекчен ред.

(2) Научните специалности по ал. 1 се определят от министъра на образованието, младежта

и науката, съгласувано с Министъра без портфейл, отговарящ за политиките към българските общности в чужбина и висшите училища и научни организации.

(3) Министърът на образованието, младежта и науката осигурява възможности за провеждане на курсове за квалификация на педагогически кадри, педагогически и лингвистични практики и следдипломни специализации на българи, живеещи извън Република България.

Чл. 26. (1) Обучаващите се във висши училища съгласно Чл. 24, ал. 2 и чл. 25, ал. 1 заплащат такси за обучението си при условията и по реда, определени за българските граждани, освен ако в международен договор е предвидено друго.

(2) Обучаващите се по чл. 25, ал.3 не заплащат такси за обучение.

(3) Лицата от българските общности извън Република България, могат да кандидатстват по програми, финансово осигурени от държавния бюджет, от висшето училище или от други източници.

(4) Чуждестранни граждани и лица без гражданство от българска народност могат да се обучават в български средни училища и срещу заплащане на 30 на сто от таксата за обучение на чуждестранни граждани, както и в български държавни висши училища срещу заплащане на такса в размер на диференцирания норматив за издръжка на обучението.

Глава трета СПЕЦИАЛИЗИРАНИ ОРГАНИ ПО ВЪПРОСИТЕ НА БЪЛГАРСКИТЕ ОБЩНОСТИ ИЗВЪН РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Раздел 1 Министър без портфейл

Чл. 27. Министърът без портфейл провежда държавната политика по отношение на българите, живеещи извън територията на Република България, както и политиката на социализация в страната на онези от тях, които желаят трайно да се установят в нея.

Чл. 28. Министърът без портфейл осъществява методическо ръководство над Държавна агенция за българите в чужбина.

Чл. 29. Министърът без портфейл може да създава съвети като консултативни звена за решаване на проблеми от неговата компетентност, както и работни групи за изпълнение на конкретни задачи.

Раздел 2 Държавна агенция за българите в чужбина

Чл. 30. (1) Държавна агенция за българите в чужбина (ДАБЧ) е юридическо лице на бюджетна издръжка със седалище София.

(2) Структурата, организацията и дейността на ДАБЧ се определят с устройствен правилник, приет от Министерския съвет.

Чл. 31. (1) Държавна агенция за българите в чужбина е администрация на пряко подчинение на министър-председателя за провеждане на държавната политика по отношение на българите, живеещи извън Република България. Държавната агенция за българите в чужбина се ръководи и представлява от председател.

(2) Председателят на ДАБЧ е орган на изпълнителната власт със специална компетентност.

(3) При осъществяване на своята дейност Председателят може да създава съвети като консултативни звена за решаване на проблеми от неговата компетентност, както и работни групи за изпълнение на конкретни задачи. Съвети се създават след съгласуване с ресорния министър, на когото се представят и ежегодни отчети за дейността им.

Чл. 32. Държавната агенция за българите в чужбина:

1. организира и съгласува с други държавни органи и граждански организации проучване на състоянието и проблемите на българските общности извън Република България и изготвяне на анализи, прогнози и програми за работа с тях;

2. съгласува, подпомага и консултира дейността на министерствата, другите ведомства и органите на местното самоуправление и местната администрация за практическо осъществяване на държавната политика по отношение на българите, живеещи извън Република България;

3. поддържа връзки и подпомага българите, живеещи извън Република България, техните организации и културно-просветните им средища;

4. консултира и подпомага взаимодействието на структурите на българските общности по света помежду им;

5. самостоятелно или съвместно с други организации организира прояви в духа на държавната политика спрямо българите, живеещи извън Република България;

6. участва в сътрудничество с други институции в изработването и провеждането на държавната политика по демографското развитие

на Република България и по проблемите на миграцията и имиграцията;

7. инициира и подготвя за внасяне и разглеждане от Министерския съвет проекти за нормативни актове съобразно функциите си;

8. Подпомага държавните институции осъществяващи международна дейност по въпросите на националните малцинства, езиковите и религиозните общности, включително при подготовката на международни договори, към които Република България се присъединява;

9. създава комуникационни мрежи за обслужване на връзките с българите, живеещи извън Република България и организира издателска и разпространителска дейност;

10. организира воденето на регистър за организациите на българските общности извън Република България и за отделни техни представители;

11. съдейства за създаване на юридически лица с нестопанска цел за подпомагане на българските общности извън Република България;

12. Разпределя дарения от граждани, държавни органи и обществени организации за българските общности извън Република България съобразно волята на дарителите, като предоставя ежегоден доклад на ресорния министър. 13. удостоверява принадлежност към българска народност на лица с чуждо гражданство.

Чл. 33.

(1) Заявлението за издаване на удостоверение за българска народност се подава в ДАБЧ или в дипломатическите или консулските представителства на Република България.

(2) Дипломатическите и консулските представителства предават на ДАБЧ молбите за издаване на удостоверение за българска народност заедно с мотивирано становище.

(3) Председателят на ДАБЧ издава или мотивирано отказва да издаде на лицето удостоверение за българска народност.

Чл. 34. Дейността, структурата, организацията на работа и съставът на ДАБЧ се определят с устройствен правилник, приет от Министерския съвет.

Чл.35.Председателят предоставя на ресорния министър ежегоден доклад за дейността на Държавна агенция за българите в чужбина.

Чл. 36. (1) При изпълнение на своята дейност председателят на ДАБЧ се подпомага от заместник-председател. Заместник-председателят се назначава от министър-председателя по предложение на председателя на ДАБЧ.

Раздел III**Глава четвърта****ФОНД „ПОДПОМАГАНЕ НА БЪЛГАРСКИТЕ ОБЩНОСТИ ИЗВЪН РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ“**

Чл. 37. (1) За финансирането на дейностите по подпомагане на българските общности извън Република България се създава Фонд „Подпомагане на българските общности извън Република България“ (Фондът).

(2) Фондът е юридическо лице със седалище София.

Чл. 38. (1) Фондът управлява финансови средства, предоставени за проекти за подпомагане и развитие на културната, образователната и социалната религиозната и медийната дейност на българските общности извън Република България с цел съхраняване на националната им идентичност.

(2) Фондът осъществява своята дейност съгласно този закон, правилника на Фонда и споразуменията с донорите.

(3) Фондът е второстепенен разпоредител с бюджетни средства към Министерски съвет.

Чл. 39. Органи за управление на Фонда са изпълнителният съвет, председателят на изпълнителния съвет и управителят. Те се определят с решение на Министерски съвет и осъществяват дейността си в съответствие с правилника на Фонда.

Чл. 40. Приходите на Фонда се набират от:

1. субсидия от държавния бюджет;
2. дарения от български и чуждестранни физически или юридически лица;
3. дарения и помощи от национални и международни финансови институции и организации и средства по международни споразумения;
4. постъпления от лихви върху средства на Фонда;
5. други постъпления, съответстващи на характера и дейността на Фонда.

Чл. 41. Средствата на Фонда се разходват за:

1. изпълнение на дейности в областите по чл. 42, ал. 1;
2. целево финансиране на национални програми и проекти за подпомагане на българските общности извън Република България;
3. организиране и провеждане на форуми, свързани с развитието на българските общности извън Република България;
4. издръжка на дейността на Фонда.

Чл. 42. (1) Кандидатстването за отпускане на средства от Фонда се извършва чрез представяне на проекти в областта на:

1. изграждане и подпомагане на български образователни, културни и религиозни звена в чужбина;
2. строителство и възстановяване на паметници, свързани с българската култура и историческа памет;
3. инициативи за популяризиране на българската култура и за насърчаване на обмяната на различни култури при общуване в държавата по пребиваване;
4. други инициативи, които отговарят на целта на Фонда.

(2) Редът и условията за отпускането на средства по проектите и контрола върху тяхното разходване се определят в правилника на Фонда.

ДОПЪЛНИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ**§ 1. По смисъла на този закон:**

1. „Държава по пребиваване“ е държава, различна от Република България, в която лице от българските общности извън Република България има разрешено продължително или постоянно пребиваване.

2. „Училище към български дипломатически или консулски представителства в чужбина“ е форма на обучение, при която се изучава български език и литература, история и цивилизация и география и икономика или частта от тях, отнасяща се до историята и географията на България.“

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 3. За неуредените в този закон въпроси се прилага Административно-процесуалният кодекс.

§ 4. В Закона за българското гражданство (обн., ДВ, бр. 136 от 18 ноември 1998 г., в сила от 19 февруари 1999 г., изм. и доп., бр. 41 от 24 април 2001 г.) се прави следното изменение и допълнение:

В чл. 40, ал. 1, т. 2 след думата „министерствата“ се поставя запетая и се добавя „Държавната агенция за българите в чужбина“.

§ 5. В Закона за държавната собственост (обн., ДВ, бр. 44 от 21 май 1996 г., посл. изм. ДВ, бр. 54 от 13 юни 2008 г.) се прави следното допълнение:

В чл. 28 се създава нова ал. 2 със следното съдържание:

(2) „Със заповед на министър, отговарящ за българите в чужбина, по предложение на председател на Държавната агенция за българите в чужбина, могат да се предоставят безвъзмездно движими вещи на български общности в чужбина т. 2. Досегашните ал. 2 и 3 стават съответно ал. 3 и 4.“

§ 6. В Закона за висшето образование (Обн., ДВ, бр. 112 от 27.12.1995 г., доп. бр. 42 от 5.06.2009 г.) се правят следните допълнения:

1. В чл. 9, ал. 3 се създава нова точка 7 със следното съдържание: „определя броя на приеманите за обучение в държавните висши училища на места, субсидирани от държавата, студенти и докторанти – българи, живеещи извън Република България, които са чуждестранни граждани или лица без гражданство“

2. Досегашните точки 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15 стават съответно 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16.

2. В чл. 10, ал. 2 се създава нова т. 8 със следното съдържание:

„утвърждава ежегодно разпределението на местата за обучение на чуждестранни студенти, специализанти и докторанти от българска народност по висши училища и специалности, както и определя облекчен ред за тяхното приемане.“

3. В чл. 95 се правят следните промени:

а. В ал. 10 след „Българи, живеещи извън Република България“ се добавя „които са чуждестранни граждани или лица без гражданство“.

б. Създава се нова алинея 11 със следното съдържание:

„Чуждестранни граждани и лица без гражданство от българска народност могат да се обучават в български държавни висши училища срещу заплащане на такса в размер на диференцирания норматив за издръжка на обучението“.

§ 7. В Закона за народната просвета (Обн., ДВ, бр. 86 от 18.10.1991 г., изм., бр. 36 от 15.05.2009 г.) се правят следното допълнение:

В § 4, ал. 2 на Допълнителните разпоредби се създава нова т. 5 със следното съдържание: „Българи, живеещи извън Република България, които са чуждестранни граждани или лица без гражданство, удостоверена по реда на чл. 3 на Закона за българите и българските общности извън Република България“.

§ 8 Министерският съвет привежда в съответствие с този закон подзаконовите нормативни актове, регулиращи отношенията на Република България с българите, живеещи извън Република България. § 9. Изпълнението на закона се възлага на Министерския съвет. § 10. Министерски съвет в деветмесечен срок от влизането в сила на този закон приема правилник на Фонд „Подпомагане на българските общности извън Република България“ от влизането в сила на този закон.

§ 11. Този закон влиза в сила след обнародването му в Държавен вестник и отменя Закона за българите, живеещи извън Република България. (обн., ДВ, бр. 30 от 11 април 2000 г.).